

Ireneusz BIENIECKI

Morski Oddział Straży Granicznej – Gdańsk

**WYBRANE PROBLEMY WSPÓŁPRACY
MORSKIEGO ODDZIAŁU STRAŻY GRANICZNEJ
Z FORMACJAMI OCHRONY GRANIC PAŃSTW REGIONU MORZA
BAŁTYCKIEGO (1991 – 2001)**

Do chwili powstania (w 1991 roku) Straży Granicznej ochroną polskich granic, w tym również granicy morskiej, zajmowały się Wojska Ochrony Pogranicza (WOP). W ich codziennej działalności zagadnienia współpracy międzynarodowej ograniczały się głównie do formacji granicznych państw sąsiadujących z poszczególnymi brygadami WOP i aparatu pełnomocnika granicznego.

Przemiany zachodzące w Polsce po 1989 roku nie ominęły systemu ochrony granic naszego kraju. Powołana do życia na podstawie ustawy z 12.10.1990 r. nowa formacja - Straż Graniczna - stała się formacją o charakterze policyjnym, będąc jednocześnie częścią administracji państwowej specjalnego typu.

Utworzony 1.08.1991 roku Morski Oddział Straży Granicznej (MOSG) z racji swojego położenia ochrania granicę morską nad Bałtykiem i polskim wybrzeżem. W nowej sytuacji politycznej na arenie międzynarodowej współpraca polskiej Straży Granicznej z innymi formacjami granicznymi nabrała nowego wymiaru.¹

W kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej szczególnego znaczenia nabiera współpraca przedstawicieli formacji granicznych, szczególnie z regionu Morza Bałtyckiego. Pierwsze robocze kontakty z podobnymi do SG formacjami ochrony granic państw zachodnich i nadbałtyckich nawiązano na początku lat dziewięćdziesiątych. Pozwoliły one na wymianę doświadczeń i zacieśnienie współpracy w zakresie problematyki ochrony granicy morskiej.

Przykładem tego może być wspólne polsko - amerykańskie szkolenie, które miało miejsce w dniach 1 - 16.06.1992 r. Objęło ono grupę kadry z jednostek pływających MOSG. Wykładowcami byli

¹ I. Bieniecki, Powstanie i rozwój organizacyjny Morskiego Oddziału Straży Granicznej w latach 1991-1993, „Przegląd Morski”, 1994, nr 6, s. 25-35; oraz tenże Morski Oddział Straży Granicznej (1991-1996), „Przegląd Morski”, 1996, nr 10, s. 58-71.

G. Goryński, Morski Oddział Straży Granicznej Anno Domini 2000, Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie, 2000, nr 1, s. 14-15.

Z HISTORII OCHRONY GRANIC

oficerowie z Mobilnej Grupy Szkoleniowej Obrony Wybrzeża USA. Po Francuzach byli oni kolejnymi obcokrajowcami szkolącymi Polaków. Tematyka szkolenia obejmowała takie zagadnienia jak:

- działalność inspekcji morskiej w zakresie egzekwowania prawa na polskich obszarach morskich,
- sposoby i metody wykrywania narkotyków, broni i osób na jednostkach pływających,
- zasady i sposoby przeprowadzania rutynowych kontroli własnych i obcych jednostek pływających,
- zasady bezpieczeństwa, w tym elementy samoobrony,
- zasady obchodzenia się z aresztantami.²

Do gdańskiego portu przyływały również jednostki pływające formacji ochrony granic takich państw jak: USA, Niemiec, Rosji czy Danii. Między innymi w dniach 17 - 9.06.1993 r. z wizytą kurtuazyjną w Gdańsku gościła jednostka pływająca USCG „GALLATIN”, a w dniach 24 - 27.04.1998 r. okręt Królewskiej Marynarki Wojennej Danii - fregata „THETIS”.³

Nowy etap współpracy między strażami granicznymi państw Morza Bałtyckiego datuje się od 1996 r. Został on zainicjowany porozumieniem podpisanym podczas konferencji w Visby (Szwecja) w 1996 r. gdzie Finlandia zaproponowała utworzenie specjalnego forum współpracy pomiędzy służbami granicznymi.

W czerwcu w Helsinkach 1997 r. miało miejsce spotkanie, pod czas, którego uczestnicy przyjęli nazwę Konferencja Współpracy i Kontroli Granicznej w rejonie Morza Bałtyckiego. Jednocześnie Finlandia została przewodniczącym Konferencji na okres 1 roku. Przewodnictwo w Konferencji przejmowane jest co roku przez kolejne państwa z tego regionu. Pierwszym krokiem do nawiązania bliższej współpracy pomiędzy służbami ochrony granic była inicjatywa Niemiec, dotycząca zorganizowania systemu współpracy w zwalczaniu nielegalnej migracji w regionie Bałtyku. Proces tworzenia tego systemu poprzedzony został szeregiem spotkań. W wyniku tego, w roku 1997 strona polska wzięła udział we wspólnych ćwiczeniach i operacjach morskich. Głównym celem tych ćwiczeń było zwalczanie nielegalnej migracji na morzu oraz innych przestępstw granicznych. W celu sprawnej wymiany informacji, ustanowiono w tym czasie Narodowe Centra Koordynacyjne (NCK), które funkcjonowały w czasie trwania ćwiczeń i operacji. W latach

² I. Bieniecki, Informacja własna, Biuletyn COSSG w Koszalinie, 1997, nr 3, s. 72-73;
I. Bieniecki, Wizyta funkcjonariuszy szwedzkiej Straży Granicznej w Gdańsku, Biuletyn COSSG w Koszalinie, 1997, nr 3, s. 74.

³ I. Bieniecki, Wizyta fregaty US Coast Guard „Gallatin” w Gdańsku, „Okręty Wojenne”, nr 2, s.3.

1997 - 2000 przeprowadzono ogółem 6 ćwiczeń i 7 operacji służących zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości granicznej, w których uczestniczyły siły i środki MOSG.⁴

Na podstawie decyzji Komendanta MOSG nr 212 z dnia 21.12.1998 r. w MOSG powołany został stały zespół ds. realizacji zadań NCK w ramach państw rejonu Morza Bałtyckiego. Do roku 2001 państwa nadbałtyckiego utrzymały funkcjonujące wcześniej NCK i Międzynarodowe Centrum Koordynacyjne (MCK). Prawdopodobnie w 2002 roku po raz pierwszy przewodnictwo współpracy państw regionu Morza Bałtyckiego obejmie polska Straż Graniczna, tworząc MCK w Gdańsku.

Komendant MOSG z dniem 11.10.2000 r. wyznaczył na kierownika stałego zespołu ds. współpracy międzynarodowej - kmdr. ppor. Piotra STOCKIEGO, któremu podporządkowano 4 funkcjonariuszy - członków zespołu.

Do zadań tego zespołu należy m. in.:

- zorganizowanie i koordynowanie współpracy międzynarodowej prowadzonej w ramach działalności służbowej Oddziału,
- zorganizowanie i utrzymywanie współpracy międzynarodowej w ramach Konferencji Współpracy Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego oraz „Projektu Bornholm”,
- merytoryczne i logistyczne organizowanie pobytu delegacji zagranicznych i ekspertów służb granicznych państw regionu Morza Bałtyckiego.⁵

Zapoczątkowana w 1997 r. współpraca służb granicznych państw regionu Morza Bałtyckiego realizowana jest na różnych płaszczyznach. Najwyższym organem tej współpracy jest „Konferencja Szeów Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego”, decydująca o wyborze kolejnego państwa przewodniczącego oraz zamierzeniach na kolejny rok. W wyniku dotychczasowej działalności, rozwinięte zostały następujące kierunki współpracy:

- wspólne operacje i ćwiczenia,
- procedury i dokumenty wymiany informacji (Tygodniowe Meldunki Sytuacyjne, meldunki doraźne, lista statków podejrzanych LOSS),
- system łączności,
- wymiana ekspertów,

⁴ Informacja kpt. A. Klancewicza o spotkaniu ekspertów w sprawie bezpieczeństwa cywilnego odbytego w Warszawie w dniach 18 – 19.12.2000 r., s. 1-2 (odpis w posiadaniu autora).

⁵ Kancelaria MOSG, Decyzja Komendanta MOSG nr 212 z 21.12.1998 roku.

Z HISTORII OCHRONY GRANIC

- seminaria techniczne,
- budowa systemu transmisji danych między NCK w oparciu o INTERNET,
- prace koncepcyjne nad utworzeniem systemu wymiany informacji przekazywanych z narodowych brzegowych systemów dozoru,
- działania zwalczania przestępczości podczas codziennej służby, a nie tylko w czasie operacji i ćwiczeń.

Zgodnie z harmonogramem prac w ramach „Kontroli i Współpracy Granicznej w Regionie Morza Bałtyckiego” przewodnictwo współpracy w okresie od 02.06.1999 r. do 21.06.2000 r. realizowane było przez Federalną Służbę Graniczną Federacji Rosyjskiej, która utworzyła:

- Międzynarodowe Centrum Koordynacyjne (MCK) w m. Sankt Petersburg,
- Narodowe Centrum Koordynacyjne (NCK) w m. Kaliningrad.

Następnie, od dnia 22.06.2000 r. przewodnictwo współpracy przejęła Federalna Straż Graniczna Niemiec, która utworzyła:

- Międzynarodowe Centrum Koordynacyjne (MCK) w m. Bad Bramstedt,
- Narodowe Centrum Koordynacyjne (NCK) w m. Neustadt.

Pozostałe państwa regionu utrzymały funkcjonujące wcześniej Narodowe Centra Koordynacyjne (NCK). NCK Polski działało w oparciu o Decyzję nr 212 z dnia 21 grudnia 1998 r. Komendanta MOSG w sprawie realizacji zadań Narodowego Centrum Koordynacyjnego w ramach państw rejonu Morza Bałtyckiego (w składzie 2 funkcjonariuszy).

Ponadto, z dniem 21.09.2000, Komenda Główna Straży Granicznej powierzyła obowiązki organizowania i utrzymywania współpracy międzynarodowej w ramach Grupy Zadaniowej ds. Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej Państw Regionu Morza Bałtyckiego komendantowi Morskiego Oddziału Straży Granicznej (MOSG). W związku z powyższym, komendant MOSG powołał stały zespół ds. Współpracy Międzynarodowej w składzie 5 funkcjonariuszy, który:

- realizuje zadania Narodowego Centrum Koordynacyjnego,
- uczestniczy w pracach Komitetu Operacyjnego Grupy Zadaniowej,
- realizuje współpracę z „Projektem Bornholm”,
- realizuje inne zadania zlecone przez przełożonych.⁶

⁶ Kancelaria MOSG, Decyzja Komendanta MOSG nr 194 z 11.10.2000 roku w sprawie powołania stałego zespołu ds. współpracy międzynarodowej, s. 1-4.

1. DZIAŁALNOŚĆ W RAMACH „KONTROLI I WSPÓŁPRACY GRANICZNEJ W REGIONIE M. BAŁTYCKIEGO”

Spotkania i seminaria

Każde państwo przewodniczące współpracy organizuje seminaria techniczne na temat typów jednostek pływających wykorzystywanych w ochronie granic morskich, ich wyposażenia oraz innych systemów technicznych. Spotkania te są forum wymiany doświadczeń i dyskusji nt. zastosowanych rozwiązań technicznych. W ich wyniku MOSG pozyskał:

- plany konstrukcyjne budowanych obecnie jednostek pływających dla Straży Przybrzeżnej Szwecji i Federalnej Straży Granicznej Niemiec,
- informacje nt. procedur przetargowych stosowanych w innych krajach podczas zamówień nowych jednostek pływających,
- informacje nt. trendów w konstrukcjach oraz koncepcji wykorzystania jednostek pływających,
- informacje nt. brzegowych systemów dozoru radiolokacyjnego,
- informacje nt. poduszkowców wykorzystywanych w ochronie granic innych państw.

W 2000 r. zdecydowano o zmianie częstotliwości organizowania takich seminariów co 2 lata a nie jak dotychczas co roku. W okresie przewodnictwa Rosji, odbyły się następujące spotkania i seminaria:

- 16.02.2000 w m. Helsinki - spotkanie grupy roboczej ds. organizacji systemu transmisji danych COASTNET między MCK i NCK w oparciu o INTERNET,
- 11-13.04.2000 w m. Kaliningrad - seminarium techniczne nt. „Typy jednostek pływających i urządzenia techniczne stosowane w ochronie morskiej granicy”.

W okresie przewodnictwa Niemiec, odbyło się w m. Karlskrona seminarium techniczne nt. w morskich systemów dozoru radiolokacyjnego (20-22.11.2000 r.).⁷

Operacje i ćwiczenia

W operacjach i ćwiczeniach uczestniczyły służby graniczne wszystkich państw regionu Morza Bałtyckiego, graniczne jednostki

⁷ Kancelaria MOSG, Sprawozdanie z działalności NCK przy MOSG od 1.01.2000 roku do 31.12.2000 roku, s. 1-21.

Z HISTORII OCHRONY GRANIC

organizacyjne MOSG oraz wydzielone graniczne jednostki organizacyjne POSG wykonując swoje ustawowe zadania w ramach codziennej służby.

Dotychczas przeprowadzone operacje i ćwiczenia oraz uzyskane efekty potwierdzają celowość ich organizowania, a także wykazały zdolność współpracujących służb do:

- pełnego współdziałania,
- utrzymywania łączności,
- realizacji zadań kontrolnych w basenie Morza Bałtyckiego,
- wspólnego zwalczania różnych rodzajów przestępczości granicznej.

W istotny sposób uległ skróceniu okres przygotowawczy do wspólnych działań. Podczas spotkania w Gdańsku w dniach 6-8.12.2000 roku wyrażono gotowość do przeprowadzenia operacji granicznych bez okresu przygotowawczego i bez wcześniejszego powiadomienia. Świadczy to o wysokim poziomie zgrania zespołów NCK i MCK, ujednoczeniu procedur oraz gotowości systemu łączności i wymiany informacji do natychmiastowego działania. NCK Polski w Komendzie MOSG ma w dyspozycji przygotowane do rozwinięcia na czas operacji pomieszczenie zespołu kierowania wyposażone w niezbędne dokumenty, mapy i urządzenia łączności.

Operacje i ćwiczenia w 2000 r. były zaplanowane i przeprowadzone w okresie przewodnictwa Rosji. NCK Polski uczestniczyło w następujących operacjach i ćwiczeniach:

- „CHAIN” - międzynarodowe ćwiczenie morskie (01-04.02.2000 r.),
- „ENVELOPMENT” - międzynarodowe ćwiczenie morskie (24-27.04.2000 r.),
- „NETWORK 2000” - międzynarodowa operacja morsko - lądowa (22-26.05.2000 r.).

„CHAIN” - międzynarodowa operacja morska (01-04.02.2000 r.)

Cele operacji:

- doskonalenie wymiany informacji pomiędzy NCK a MCK,
- ujawnianie i zapobieganie nielegalnej migracji na Morzu Bałtyckim,
- walka z różnymi formami przemytu dokonywanymi przez statki.

Efekty operacji:

- ujawniono 1 przypadek obecności na statku bandery polskiej m/s REDUTA ORDONA 3 blindpasażerów.

„ENVELOPMENT” - międzynarodowe ćwiczenie morskie (24-27.04.2000 r.)

Cele ćwiczenia:

- obserwacja ruchu statków z listy statków podejrzanych (LOSS),

- podniesienie na wyższy poziom wymiany informacji pomiędzy NCK a MCK,
- walka z nielegalną migracją i różnymi formami przemytu dokonywanymi przez statki.

Efekty ćwiczenia:

- zatrzymano 1 samochód osobowy wraz z kierowcą (ob. Litwy) skradziony na terytorium Niemiec,
- ujawniono naruszenie szeregu przepisów przez załogę pogłębiarki INŻYNIER ŁĘGOWSKI m. in. Pobranie na morzu paliwa od statku band. Duńskiej bez zgody właściwych władz,
- Sg-312 ujawnił na kontrolowanych polskich kutrach rybackich szereg uchybień dotyczących ważności dokumentów oraz wyposażenia ratowniczego.

„NETWORK 2000” - międzynarodowa operacja morsko - lądowa (22-26.05.2000 r.)

Cele operacji:

- walka z różnymi formami przemytu dokonywanymi przez statki oraz na lądzie (w strefie nadgranicznej),
- dalszy rozwój współpracy pomiędzy państwami uczestniczącymi w operacji.

Efekty operacji:

- w strefie nadgranicznej MOSG - zatrzymanych 34 cudzoziemców za nielegalny pobyt w Polsce,
- na granicach z sąsiadującymi państwami - zatrzymanych 41 cudzoziemców (za przekroczenie granicy wbrew przepisom),
- odmówiono zgody na wjazd 5 osobom,
- zatrzymano 6 samochodów,
- ujawniono przemyt papierosów wartości ok. 3410 USD,
- ujawniono przemyt alkoholu wartości ok. 1000 USD i 55 butelek spirytusu bez znaków akcyzowych,
- w portach RP ujawniono 2 statki z listy statków podejrzanych m/v TRENDEN, band. FIN. Oraz m/v VILKE, band. Cypryjskiej.

Ponadto:

- jednostka pływająca SG-312 podczas kontroli WSE uczestniczyła w akcji ratowniczej,
- ujawniono szereg uchybień formalnych w wyniku kontroli kutrów rybackich w WSE RP,
- ujawniono nielegalny sprzęt połowowy wartości 1513 USD,
- zatrzymano 2 osoby poszukiwane przez policję,
- przyjęto 12 osób wydalonych ze Szwecji.

Łącznie podczas głównego etapu operacji NETWORK ujawniono przemyt (samochody, alkohol, papierosy) na łączną kwotę 47 200 USD,

Z HISTORII OCHRONY GRANIC

zatrzymano 13 osób podejrzanych o przemyt łącznej wartości 45 980 zł, zatrzymano 75 osób za łamanie przepisów przekraczania granicy i pobytu oraz 2 poszukiwane przez policję.

Dodatkowo, na wniosek i pod egidą Szwecji przeprowadzone zostało pokazowe międzynarodowe ćwiczenie morskie zorganizowane dla członków Grupy Zadaniowej (stałych przedstawicieli premierów):

- „WINTERSTORM” - pokazowe międzynarodowe ćwiczenie morskie (17.11.2000 r.).⁸

System wymiany informacji - dokumenty

Prowadzona poprzez Tygodniowe Meldunki Sytuacyjne wymiana informacji stanowi duże ułatwienie w zakresie zwalczania transgranicznej przestępczości zorganizowanej. Informacje otrzymywane z MCK są rozsyłane do terenowych jednostek organizacyjnych MOSG oraz POSG. Istnieje możliwość uzyskania bliższych danych na temat konkretnych przypadków popełnionych przestępstw zawartych w TMS, zarówno z MCK, jak i z poszczególnych NCK krajów partycypujących we współpracy (między innymi poprzez meldunki doraźne).

Pozyskiwane informacje z zakresu różnego rodzaju przestępstw granicznych o charakterze zorganizowanym (przekraczanie granicy wbrew przepisom i pomocnictwo w tym zakresie, wykorzystywanie do tego celu sfałszowanych dokumentów, kradzież, przemieszczanie i handel skradzionymi pojazdami, przemieszczanie i handel narkotykami, papierosami, alkoholem oraz bronią, blindpasażerowie oraz wszelkie informacje o statkach wprowadzonych na listę statków podejrzanych - LOSS) umożliwiają ścisłe koordynowanie i wzajemne wspieranie się w zakresie przeciwdziałania i zwalczania największych zagrożeń w regionie Morza Bałtyckiego.

Szczególne znaczenie dla działań podejmowanych przez MOSG posiadana bieżąco prowadzona i aktualizowana w TMS, lista statków podejrzanych (LOSS). Bieżące uaktualnianie tej listy, przy ścisłej współpracy wszystkich państw partycypujących umożliwia prowadzenie odpowiedniego monitoringu ruchu tych jednostek oraz podejmowanie przez graniczne jednostki organizacyjne odpowiednich działań.

Po przeanalizowaniu danych zawartych w TMS w roku bieżącym można zauważyć, iż wzrasta zaangażowanie we współpracę na tej płaszczyźnie takich państw jak: Litwa, Łotwa, Estonia, Niemcy, Dania

⁸ Kancelaria MOSG, Przebieg współpracy granicznej państw regionu Morza Bałtyckiego w okresie przewodnictwa Rosji od 1.06.1999 roku do 20.06.2000 roku, s. 1-14.

oraz Polska. Państwa te przekazują dużą ilość dobrze opracowanych i kompletnych informacji.

Podczas spotkania Grupy Roboczej ds. nielegalnej imigracji w regionie Morza Bałtyckiego w Gdańsku, w dniach 6-8 grudnia 2000 r. poruszone zostały niektóre kwestie związane z udoskonaleniem formy TMS. Wspomniano o potrzebie uzupełniania informacji dotyczących konkretnych rodzajów przestępstw o bardziej ściśle dane (między innymi informacje na temat sposobów i najczęściej występujących form fałszowania dokumentów podróży). Wskazaniem wydaje się również umieszczanie w TMS bardziej szczegółowych danych na temat osób zatrzymanych za np. nielegalny pobyt, przekroczenie granicy wbrew przepisom - pomocnictwo w tym zakresie oraz osób podejrzanych o współudział w zorganizowanej działalności przestępczej (numery paszportów) oraz podejmowanych względem tych osób kroków. Zagadnienia te przedyskutowane zostaną podczas kolejnych spotkań grup roboczych w ramach „Kontroli i Współpracy Granicznej w Regionie Morza Bałtyckiego”.

Ponadto kontynuowana będzie funkcja NCK jako punktu kontaktowego, uczestniczącego w wymianie innych informacji wynikających z potrzeb służbowych z Narodowymi Centrami Koordynacyjnymi innych państw.

W 2000 roku, podobnie jak w latach poprzednich, podstawowymi dokumentami w systemie wymiany informacji między MCK i NCK były:

Tygodniowy Meldunek Sytuacyjny (TMS)

- w 2000 r. MCK Rosji i Niemiec opracowało łącznie 52 TMS,
- w 2000 r. NCK Polski opracowało 52 TMS.

Meldunki doraźne

- w 2000 r. NCK Polski wysłało 15 meldunków,
- w 2000 r. NCK Polski otrzymało 50 meldunków.

Lista statków podejrzanych (LOSS)

- wydawana i uaktualniana przez MCK raz w miesiącu - statki z listy podlegały ścisłej kontroli w portach Morza Bałtyckiego i monitorowaniu ich ruchu.

Inne dokumenty wynikające z bieżących potrzeb

Narodowe Centrum Koordynacyjne Polski, pełniąc funkcję punktu kontaktowego, uczestniczy w wymianie innych informacji niezbędnych do działalności służbowej z Narodowymi Centrami Koordynacyjnymi państw regionu Morza Bałtyckiego. Bardzo intensywną korespondencję prowadzono z:

Z HISTORII OCHRONY GRANIC

- NCK Litwy - w sprawach przewozu papierosów, sprawdzeń firm, osób oraz pojazdów,
- NCK Łotwy - w sprawach przewozu papierosów, sprawdzeń firm, osób, pojazdów oraz weryfikacji prawdziwości polskich paszportów okazywanych na przejściach granicznych Łotwy,
- NCK Estonii - w sprawach sprawdzeń firm i osób,
- NCK Szwecji - w sprawach obywateli szwedzkich podróżujących do Polski,
- NCK Niemiec - w sprawach sprawdzeń pojazdów,
- „Projekt Bornholm” - w sprawach kontroli ruchu żeglarsko - rybackiego, przemytu i nielegalnej migracji,
- wszystkimi NCK - w sprawach organizacyjnych wizyt, spotkań itp.

Wymiana ekspertów

NCK Polski realizuje wymianę ekspertów zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem. Pozwala to na zapoznanie się ze strukturą, zadaniami i wyposażeniem służb granicznych innych państw. W wymianie uczestniczą głównie oficerowie wchodzący w skład Narodowych Centrów Koordynacyjnych, co umożliwia ich osobiste poznanie się, wymianę doświadczeń i lepszą współpracę. W wymianie ekspertów nie uczestniczy Rosja.

Zgodnie z przyjętym harmonogramem, w 2000 r. realizowano wymianę ekspertów służb granicznych państw regionu Morza Bałtyckiego.

NCK Polski gościło:

- oficera Straży Przybrzeżnej Norwegii - kwiecień 2000 r.,
- oficera Straży Granicznej Łotwy - czerwiec 2000 r.,
- oficera Straży Granicznej Niemiec - wrzesień 2000 r.

Przedstawiciele MOSG zostali zaproszeni przez:

- NCK Łotwy - kwiecień 2000 r.,
- MCK Niemiec - listopad 2000 r.

System transmisji danych

System łączności między NCK i MCK oparty jest obecnie na łączności telefonicznej i faksowej. Nie odnotowano większych problemów w komunikacji za pomocą ww. środków. Zdarzają się przypadki słabej czytelności faksów lub przerw w transmisji szczególnie w godzinach wzmożonego ruchu. Ustalone są stałe numery telefoniczne i faksowe i podane do wiadomości wszystkich NCK. Dalszym rozwinięciem systemu łączności będzie system COASTNET oparty o INTERNET.

Po jego wdrożeniu zwiększą się możliwości przesyłania bardziej różnorodnych informacji.

Inicjatywę utworzenia nowoczesnego systemu transmisji danych na potrzeby MCK i NCK podjęto podczas konferencji w m. Rosersberg (Szwecja) w grudniu 1998 r.

System ten będzie wykorzystywany do przesyłania Tygodniowych Meldunków Sytuacyjnych, meldunków doraźnych, list statków podejrzanych LOSS oraz innych informacji niezbędnych w zwalczaniu przestępczości.

Finlandia, która jest koordynatorem tego projektu zaproponowała budowę systemu w 3 etapach:

- Etap 1 - testowanie systemu - zrealizowany w 2000 r.,
- Etap 2 - rozbudowa systemu - obecnie realizowany. Prawdopodobnie w styczniu 2001 r. zaproponowany zostanie program szyfrujący oraz inne zabezpieczenia techniczne mające na celu ochronę przesyłanych informacji,
- Etap 3 - Konferencja Szefów Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego - czerwiec 2001 - podjęcie decyzji o dalszej rozbudowie systemu poprzez transmisję zobrazowania, map sytuacyjnych itp.

W 2000 r. pracę rozpoczęła grupa robocza ds. organizacji systemu transmisji danych COASTNET między MCK i NCK na bazie powszechnie dostępnego systemu INTERNET. Koordynatorem tego przedsięwzięcia jest Finlandia. W 2000 r. zrealizowano następujące przedsięwzięcia wynikające z harmonogramu prac:

- wyposażono NCK Polski w odpowiedni komputer podłączony do systemu INTERNET poprzez ogólny numer dostępowy T P S. A. 20 - 21 - 22 i nadano adres e-mail. Zawartość skrzynki poczty elektronicznej sprawdzana była 3 - 4 razy w ciągu godzin pracy,
- spotkanie grupy roboczej w m. Helsinki (16.02.2000),
- etap 1 budowy systemu - maj / czerwiec 2000 - przesyłanie jawnych wiadomości testowych (prognoz pogody) w celu sprawdzenia kompatybilności zastosowanych komputerów i oprogramowania,
- zaprezentowano podczas Konferencji Szefów Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego (20-21 czerwiec 2000) wyniki testów i podjęto decyzję o jego dalszej rozbudowie poprzez zastosowanie oprogramowania szyfrującego, podpisu elektronicznego, a następnie wykorzystywanie operacyjne.

Integracja systemów radiolokacyjnych

W okresie przewodnictwa Rosji kontynuowane były, pod kierownictwem Szwecji, prace nad integracją brzegowych systemów radiolokacyjnych państw regionu Morza Bałtyckiego. Polegały one na zapoznaniu się z ww. systemami podczas seminarium technicznego w m. Kaliningradzie (przede wszystkim z modernizowanym systemem rosyjskim). W dniach 20-22.11.2000 r. w m. Karlskrona zorganizowane zostało drugie seminarium techniczne nt. morskich systemów dozoru radiolokacyjnego. Podczas seminarium, przedstawiciele państw regionu przedstawili aktualny stan narodowych systemów. Strona polska poinformowała o rozpoczęciu prac koncepcyjnych dotyczących brzegowego systemu radiolokacyjnego wspólnego dla Straży Granicznej, Marynarki Wojennej i administracji morskiej.

2. DZIAŁALNOŚĆ W RAMACH KOMITETU OPERACYJNEGO

Do dnia 21.09.2000 r. tj. do przejęcia przez komendanta MOSG obowiązków organizowania i utrzymywania współpracy międzynarodowej w ramach Grupy Zadaniowej ds. Zwalczania Przystępczości Zorganizowanej Państw Regionu Morza Bałtyckiego, przedstawiciele NCK Polski wchodzili w skład delegacji Straży Granicznej RP i uczestniczyli w czterech spotkaniach Komitetu Operacyjnego:

- 17-18.02.2000 r. w m. Sztokholm spotkanie Komitetu Operacyjnego,
- 11-12.05.2000 r. w m. Kłajpeda spotkanie Komitetu Operacyjnego,
- 14-15.09.2000 r. w m. Sztokholm spotkanie Komitetu Operacyjnego,
- 22-23.03.2000 r. w m. Lubeka spotkanie grupy roboczej ds. nielegalnej migracji.

Po przejęciu obowiązków organizowania i utrzymywania współpracy międzynarodowej w ramach Grupy Zadaniowej ds. Zwalczania Przystępczości Zorganizowanej Państw Regionu Morza Bałtyckiego przez komendanta MOSG, przedstawiciele zespołu ds. współpracy międzynarodowej samodzielnie uczestniczyli w siedmiu spotkaniach Komitetu Operacyjnego:

- 26-27.10.2000 r. w m. Tallin spotkanie Komitetu Operacyjnego,
- 14-15.12.2000 r. w m. Sztokholm spotkanie Komitetu Operacyjnego,
- 09-10.11.2000 r. w m. Sztokholm spotkanie grupy roboczej ds. handlu kobietami,
- 13-14.11.2000 r. w m. Legionowo spotkanie grupy roboczej ds. narkotyków,

- 29-30.11.2000 r. w m. Lubeka spotkanie grupy roboczej ds. nielegalnej migracji,
- 06-08.12.2000 r. w m. Gdańsk - spotkanie nt. nielegalnej migracji w regionie Morza Bałtyckiego,
- 12.12.2000 r. w m. Sztokholm spotkanie podgrupy ds. realizacji operacji „Small aircraft”.

3. WSPÓŁPRACA Z „PROJEKTEM BORNHOLM”

Współpraca z duńskim zespołem policyjno - celnym zwanym „Projekt Bornholm” ulokowanym na wyspie Bornholm datuje się od połowy lat 90. Intensywność tej współpracy w minionych latach była różna. Jednakże od 1999 roku jej natężenie dynamicznie rośnie. W 2000 roku strona polska otrzymała z „Projektu Bornholm” 64 informacje, przekazała zaś stronie duńskiej 46 informacji. Zmianie uległa także ich merytoryczna zawartość, ze statystycznych w latach wcześniejszych, na - obecnie - wiadomości o znaczeniu operacyjnym, które głównie dotyczyły:

- monitorowania ruchu statków podejrzanych i będących w konkretnym zainteresowaniu operacyjnym,
- wymiany informacji dotyczących zawinięć polskich oraz obcych jednostek rybackich i sportowo - żeglarskich do portów Polski i Danii,
- weryfikacji dotychczasowego rozpoznania załóg ww. jednostek pływających w tym m. in. Zyskiwanie potwierdzenia prowadzenia działalności niezgodnej z obowiązującymi przepisami,
- łapania ustawy karno - skarbowej i kodeksu celnego,
- sprawowania nadzoru nad połowem, przewozem i sprzedażą ryb,
- przeciwdziałania zatajeniu faktycznych połowów,
- potwierdzania podejrzeń o opuszczeniu morza terytorialnego z pominięciem odprawy celnej i paszportowej,
- wymiany informacji o nielegalnej migracji (informacje uprzedzające oraz omawiające okoliczności zaistniałych zdarzeń),
- wymiany informacji o kradzionych jachtach, łodziach i silnikach,
- weryfikacji informacji w ramach toczących się postępowań przygotowawczych przed oficjalnym wystąpieniem pionów dochodzeniowo - śledczych o przekazanie w ramach pomocy prawnej stosownych materiałów, potwierdzających działalność niezgodną z prawem,
- wymiany informacji, pomocy i interwencji w sprawach nietypowych, związanych z takimi wykroczeniami jak nieuregulowaniem zobowiązań

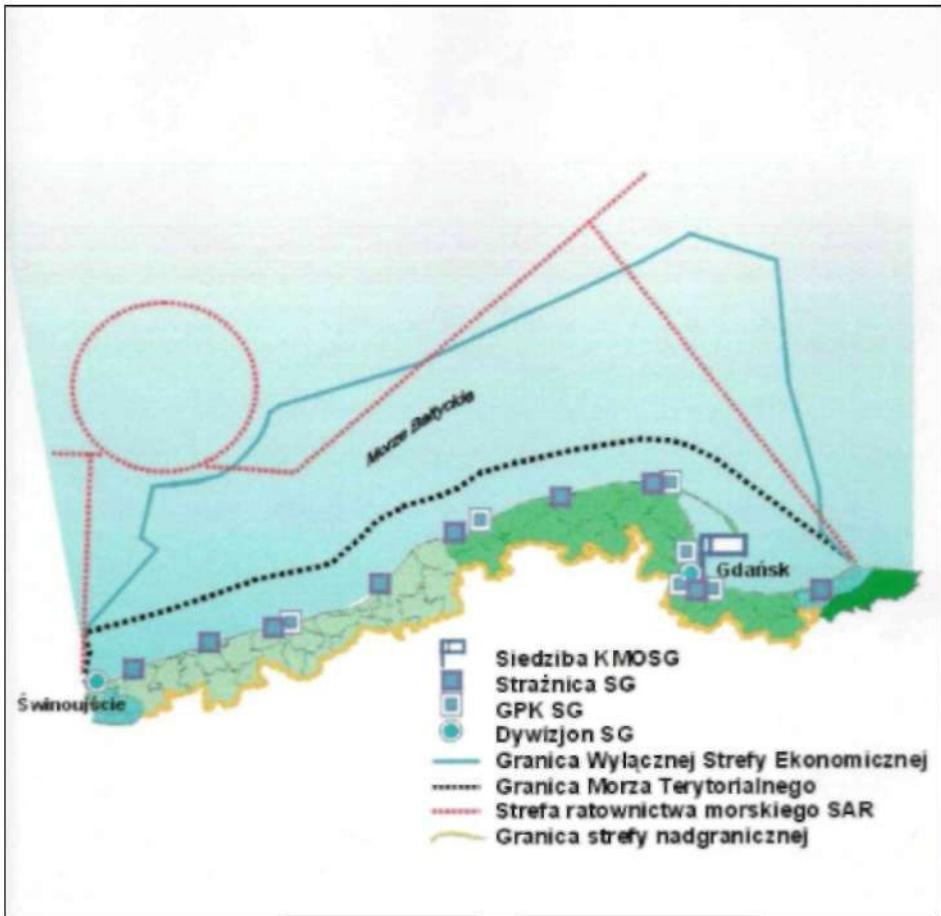
Z HISTORII OCHRONY GRANIC

finansowych szyprow wobec firm handlowych czy drobnymi kradzieżami,

- wymiany kserokopii dokumentów potwierdzających żądane informacje (zgłoszeń wyjścia / wejścia jednostek pływających do portów, list załóg i pasażerów, konosamentów statkowych, deklaracji celnych, faktur zakupu towarów wypisów z rejestrów działalności handlowej podmiotów gospodarczych).⁹

Reasumując dotychczasowe ustalenia należy stwierdzić, iż aktualnie MOSG aktywnie uczestniczy w procesie zacieśniania współpracy formacji granicznych państw regionu Morza Bałtyckiego. Odbywa się to na różnych szczeblach i w różnych płaszczyznach. W oparciu o dotychczasowe doświadczenia można uznać, że po dziesięciu latach funkcjonowania Straży Granicznej został stworzony dobrze działający system współdziałania i wymiany informacji w tym rejonie. Dalsze doskonalenie tego systemu będzie uzależniane od aktywności poszczególnych państw regionu, możliwości technicznego rozwoju tego systemu a także kompatybilnością z systemami ochrony granic państw nadbałtyckich.

⁹ Kancelaria MOSG, Sprawozdanie z działalności NCK przy MOSG ...

Bieniecki Ireneusz; Wybrane problemy współpracy Morskiego Oddziału Straży Granicznej z formacjami ochrony granic państw regionu morza Bałtyckiego (1991 – 2001), Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia nr 1/01, Koszalin 2001, s. 85 – 99.